

Hicrî 915 senesinin Rebiülahir ayının 25. Sali gecesine (14 Ağustos 1509) Memaliki - Rûm denilen Amasya, Tokat, Sivas, Çorum ve havalisinde başlayıp 45 gün siddetle devam eden depremde halk, iki ay kadar dışarda çadır ve örtüler altında kalıp hayatını devam ettirmek zorunda kalmıstı.

Bu deprem, aynı siddette İstanbul ve Edirne'de de oldu. Gerçekten,

14 Eylül 1509'da İstanbul, Osmanlı tarihinin kayd ettiği en siddetli ve hızlı depremine maruz kalmıstı.

Küçük kıyamet

denilen bu depremde İstanbul'da yüz dokuz cami ve mescid ile bin yetmiş ev harab olmuştı.

Halktan da bes bin kadar insan ölmüştü.

İstanbul'un, Egrikapi'dan Yedikule'ye kadar olan üç kat surlu yıkıldığı gibi, Yedikule'den de başlayıp deniz kenarındaki İshak Paşa Sema kapısına kadar harab oldu. Bunlardan başka Fâtih Camii'nin kubbesi ve direklerinin başları çatladığı gibi imâret, hastahane ve Sahn Medreseleri'nden bazıları ile diğer medreselerden bir kısmının kubbeleri yıkıldı. Fâtih civarındaki Karaman Mahallesi, baştan başa harab oldu. Sultan Bâyezid Camii'nin kubbesi dağıldı. Hadim Ali Paşa Camii'nin (Divanyolundaki Atik Ali Paşa Camii) kubbesi düştüğü gibi Atmeydanı'ndaki sütunlardan altı tanesi devrildi. Yeni Saray (Topkapı Sarayı)'in deniz tarafı yer yer harab oldu. Bu büyük depremde binlerce insan yikintiler altında gömülü kalmıstı. Sadece Vezir Mustafa Paşa'nın konagında atları ile birlikte üçyüz süvari hayatlarını kaybetmişti. Köpürmüş ve azgın bir hal almış olan deniz dalgaları, İstanbul ve Galata surlarını asarak sokaklarda tufan meydana getiriyordu. Bu arada eski su bentleri de yıkılmıstı. Sultan II. Bâyezid, sarayının duvarlarına güvenemediğinden bahçesinde gayet hafif ve tehlikesiz bir çadır kurdurarak orada on gün kadar ikamet eder.

Kırkbeş gün kadar aralıklarla devam eden bu deprem, İstanbul, Rumeli ve Anadolu eyaletlerinin sâkinlerini sürekli bir heyecan içinde yasattı. **Çorum halkının üçte ikisi, şehirlerindeki toprak kaymaları yüzünden yarılıp açılan topraklar içinde yok oldular.**

Yine bu esnada Gelibolu istihkâmları da yıkıldı. Sultan II. Bâyezid'in doğduğu şehir olan Dimetoka bir toprak yığını haline almıstı.

Sultan Bâyezid, bu deprem (zelzele) münasebetiyle devletin ikinci payitahtı olan Edirne'ye gittiyse de aynı sene Receb ayının dokuzunda, yani İstanbul zelzelesinden 15 gün sonra İstanbul'dakinin benzeri olan ve aynı siddette bir deprem meydana geldi.

Mimar Hayreddin, onbeş gün içinde Pâdisah için Edirne'de ahsab bir ev yaptı. Pâdisah, bu ahsab evde ikamete başladı. Aynı sene Saban'ın üçünde Edirne'de yine benzer siddette bir deprem daha oldu. Tunca Nehri tasararak ve yatagını da asarak depremin yikintilerini kapladı. Üç gün geçit vermeyen Tunca'nın tasmasıyla da bir çok insan öldü.

Rivayete göre Sultan Bâyezid, bu siddetteki bir depremi, vezir ve komutanlarının halka yaptığı zulmün bir sonucu olduğuna inanarak onları: "**Zulüm ve fesadiniz cevr ve bid'atiniz elinden, mazlumların ahlârinin atesi, Allah'ın gazabına sebep olmuştur. Bu, sizin zulmünüzün semeresidir ki, iste ortaya çıktı.**" diyerek ilgilileri azarlamış ve bundan sonraki hareketlerinde dikkatli olmalarını, halka zulüm etmemelerini, haksızlık yapmamalarını söylemiştir. Bundan sonra İstanbul'un tamiri için neler yapılması gerektiği hususunda ilgililerle istisarede bulunur. İstisare sonunda İstanbul'da yıkılan yerleri yeniden yapmak veya tamir etmek için yirmi evden bir kişi ve ev basına yirmi ikiser (yirmi beser olduğu görüşü de bulunmaktadır) akça takdiriyle "

Cerahor

", yani ücretli amele tedarik edildi. Bu şekilde Anadolu'dan 37 bin, Rumeli'den de 29 bin cerahor çıkarılıp üç bin kadar mimar ve marangoz getirildi. Bunlardan başka "Yaya"lardan sekiz bin, "Müsellem"lerden de üç bin kişi kireç yakmakla görevlendirildi. Böylece devlet ve millete ait olan yerlerin inşaatı, 915 senesinin 18 Zilhiccesi'nde (29 Mart 1510) başlamış ve altmış beş günde sona ermişti. Bu inşaat ve tamiratta, İstanbul surlarından başka Galata'daki mahzenler, Galata kulesi, Kız kulesi, Rumeli ve Anadolu hisarları fenerlikleri, Çekmece köprüleri ile Silivri kalesi gibi önemli yerler de vardı. Sultan II. Bâyezid'in bu çabaları üzerine İstanbul kısa bir sürede adeta yeniden inşa edilmiş oldu. Bu inşaat, bütünüyle Mimar Hayreddin'in nezâreti altında yapılmıştı. İnşaatın tamamlanmasından sonra hükümdarın emri üzerine üç gün ve gece, fakirlere yemek dağıtıldı.